

Täysistunto

Tiistai 25.11.2025 klo 14.00—21.58

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 118/2025 vp
Valiokunnan mietintö StVM 23/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 23/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.37 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin tämän yksimielisen mietinnön... — Anteeksi, ei yksimielisen mietinnön. Heti siellä olivat jo ihmiset, että ei, ei, ei. [Aki Lindén: Hermostuin jo!] — Niin, juuri näin.

Eli, arvoisa puhemies, tämä ei ollutkaan yksimielinen. Tässä on paljon yksimielistä tavaraa tulossa, mutta todellakin näin.

Tässä on kysymys siis terveydenhuoltolain muuttamisesta, ja tämä koskee nyt neuvola-, koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoa ja käytännössä lasten ja nuorten suun terveydenhuoltoa. Ensimmäinen muutos lähtee siitä, että enää näistä tarkastuksista ei säädettäisi laissa vaan valtioneuvoston asetuksessa. Tätä on kyllä laajasti kannatettu ja pidetty sitä tänä aikana järkevänä toimintatapana — myöskin siksi, että asetuspuolella on sisällöllisesti helpompi terveystarkastuksia uudistaa vastaamaan aina kyseisen ajan vaatimaa henkeä. Tätä kautta on selvää, että tässä on ollut paljon kannatusta sille, että tämä muutos tehdään.

Lisäksi tämän muutoksen ehkä kritiikkinä valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on todettu se, että vaikka sääntely nyt siirtyisi asetustasolle, niin toisaalta osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista kuitenkin oli huolissaan siitä, että sääntelyn siirtämisellä asetustasolle voidaan sitten mahdollisesti helpottaa hyvinvointialueiden velvoitteiden väljentämistä myöhemmässä vaiheessa pelkkää asetusta muuttamalla ilman, että sitä enää tehtäisiin lainsäädännöllä.

Toinen muutos, mikä tässä ehdotuksessa tehdään, on se, että oppivelvollisuusikäisten opiskelijaterveydenhuoltoon kuuluisi jatkossa Puolustusvoimien ennakkoterveystarkastus hyvinvointialueen järjestämänä sinä vuonna, kun henkilö täyttää 18 vuotta. Näin siis ensinnäkin yhdistettäisiin nykyinen Puolustusvoimien ennakkokutsunta ja samoin sitten toisen asteen opiskelijaterveydenhuollon pakollinen tarkastus. Tämä on ensimmäinen näistä muutoksista toisen asteen opiskelijoille.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Lisäksi yli 18-vuotiaiden opiskelijoiden niin sanottu lisäterveystarkastus muutettaisiin jatkossa tarpeen mukaan tehtäväksi, ei siis enää niin, että kaikki sen saisivat. Tätä kautta tarvitaan sähköistä terveystarkastusta siitä, kenelle tämä olisi parhaiten tarpeen mukaan kohdennettavissa. Näin sitten myöskin säädetään uudesta sähköisestä terveystarkastuksesta, joka otettaisiin käyttöön näiden tarpeiden arvioimiseksi.

Arvoisa puhemies! Joitakin näistä on hyvä käydä hiukan tarkemmin läpi. Ensinnäkin perustuslakivaliokunta toteaa, että nämä lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnalla on kuitenkin useita kohtia, joissa he lausunnossaan esittävät monenlaista täsmennystä, ja niitä täsmennyksiä olemme sitten tähän esitykseen tehneet riippuen siitä, mistä asiasta milloinkin on ollut kysymys.

Lähdetään liikkeelle siitä, että näitä esityksiä, mitä perustuslakivaliokunta teki, on myöskin pidetty tärkeinä täsmennysten kannalta useiden muidenkin kuultavien näkökulmasta. Puolustusvoimat on ensinnäkin arvioinut esitystä kutsuntojen ennakkotarkastusta koskevilta osilta ja pitänyt tätä esitystä hyvänä ja tarpeellisenä ja katsonut sen myöskin parantavan käytännön toteuttamista. Puolustusvoimat on kuitenkin nostanut esiin joitakin yksityiskohtia, joissa on tarvetta onnistua jatkossa vielä paremmin. Totean niistä vielä tuolla jäljempänä.

No niin, lähdetään käsittelemään sitten näitä PeVin esittämiä muutoksia.

Ensinnäkin yksi perustuslakivaliokunnan huomio liittyy siihen, että lapsen näkemyksen huomiotta jättäminen ei olisi valtiosääntöoikeudellisesti täysin ongelmatonta. Tästä syystä olemme sitten kiinnittäneet huomiota siihen, että tässä säännöksessä tulisi jatkossa ilmetä lapsen suostumukselle annettava mahdollisuus, kun lapsi kykenee ikänsä ja kehitystasonsa puolesta päättämään asiasta. Tämän täsmennyksen valiokunta tässä tekeekin.

Myöskin näissä terveystarkastuksissa on pohdittu tätä siitä näkökulmasta, että näitä muutoksia olisi mahdollisuus myöskin arvioida ennakkoterveystarkastusten osalta. Tässä tapauksessa valiokunta on pitänyt tärkeänä myöskin perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyä seuraavaa huolta. Nimittäin terveystarkastuksissa olisi tarkoituksenmukaista tehdä palveluskelpoisuuden arviointi kaikille naisille, jotta voidaan edistää tavoitetta vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakeutuvien naisten määrän lisäämiseksi. Totta kai tämän kuitenkin pitää olla tästä tavoitteesta huolimatta aina naisen suostumusta vaativaa. Myöskin tätä kautta tässä on hyvä tätä puolta korostaa.

Valiokunta on myöskin Puolustusvoimien lausunnossa sekä tässä asiantuntijakuulemisessa täsmentänyt sitä, että tämä hyvinvointialueille tuleva uusi tehtävä järjestää nyt myöskin tämä esikutsunta, ennakkotarkastus, osana toisen asteen terveydenhuollon järjestämistä tarkoitettaisiin alueella asuville henkilöille, jottei kävisi niin, että jää sitten epäselvyyden vuoksi vastuunjako ennakkoterveystarkastusten osalta epäselväksi. Tämä täsmennetään.

Arvoisa puhemies! Sitten sähköiseen terveystarkastukseen. Siihen liittyy, kuten arvata saatte, myöskin hankalia asioita liittyen EU:n tietosuojasetukseen ja ylipäättään siihen, miten tämä on tarkoituksenmukaisinta järjestää. Perustuslakivaliokunta toteaa, että terveystarkastuksen tietosisällölle ei ole mitään rajoja. Sitä ei ole rajoitettu välttämättömään. Ja kyllä tässä nyt sitten valiokunnan lausuntopalautteessa on selvinnyt, että meidän täytyy varmistaa myöskin se, että tämän sähköisen terveystarkastuksen toteuttaminen ja jatkokehittäminen rajataan niin, että se kohdistuu vain välttämättömään. Tässä tapauksessa nämä muutokset, jotka tehdään, rajoitetaan tämän perustuslakivaliokunnan huomion näkökulmasta esitetyllä tavalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Tietosuoja-asetuksen 22 artiklan mukaan toimittaessa rekisteröidyllä olisi olla oikeus joutumatta sellaisen päätöksen kohteeksi, joka perustuisi vain automaattiseen käsittelyyn, esimerkiksi profilointiin. Näin sitten näitä oikeusvaikutuksia ja sellaisia vaikutuksia, jotka heihin kohdistuisivat merkittävällä tavalla, pitää tässä välttää.

No, sitten tietenkin keskeinen kysymys on se, että tarvittaisiin pohjatietoa siitä, ketkä kuuluvat sellaiseen riskiryhmään, että heidän terveystarkastuksensa on tarpeen järjestää mahdollisimman pian. Nyt tässä sitten kuitenkin tämä rajataan tosiasiaa siihen, että tehdään toimet niin, etteivät ne aiheuta merkittäviä oikeusvaikutuksia yksilölle eivätkä vaikuta yksilön oikeuksiin saada näitä palveluita tai hoidon tarvearviointia.

Lisäksi perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan myös sen, että tämän pitäisi olla yhteensopiva EU:n tietosuoja-asetuksen kanssa myös niin, että tässä ei lähdetä sitten myöskään tekemään uusia rekisterinpitäjiä. Tässä on sen takia terveyskyselyn osalta todettu, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella ei käsiteltäisi henkilötietoja ja myöskään Puolustusvoimilla näin ei tehtäisi. Nämä muutokset on tähän täsmennetty.

Lisäksi tässä on todettu, että Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen on kuultava jatkossa Puolustusvoimia tietosisällön määrittelyssä yhteistyövelvoitteen sijaan, mikä sitten ei enää edellytä henkilötietojen käsittelijän roolia.

Taloudellisista vaikutuksista, arvoisa puhemies, vielä ihan lyhyesti: Näissä taloudellisissa vaikutuksissa on tarkoitus vahvistaa tällä esityksellä valtiontaloutta näiden palveluiden yhteensovittamisella 2,55 miljoonaa euroa vuodelle 26, ja tässä kaiken kaikkiaan vuodesta 27 on tarkoitus säästää 9,42 miljoonaa euroa. Tämä säästösuunnitelma on monimutkainen, ja varmaan tuossa kohta alkavassa ensimmäisessä käsittelyssä päästään näihin yksityiskohtiin, mutta totean sen, että tässä on Puolustusvoimien taholta esitetty tärkeä kysymys siitä, ovatko nämä laskelmat sellaisia, joiden mukaan hyvinvointialueet tulevat jatkossa saamaan riittävän rahoituksen näihin palveluihin. Eli käytännössä tässä on esitetty arvio näiden terveystarkastuksien uudistamisen ja ennakoterveystarkastusten kustannussäästöstä, siis 9,8 miljoonasta, ja sitten tietysti [Puhemies koputtaa] tämä toinen erä, 0,22 miljoonaa, tulee siitä, että siirretään koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tarkastuksia kolmesta vuodesta neljän vuoden väliin. [Puhemies koputtaa] Tässä kokonaisuudessa ollaan nyt eri mieltä siitä, onko nämä rahat laskettu oikein. Täten esitys lähtee siitä, [Puhemies koputtaa] että on vielä arvioitava erikseen yksityiskohtaisemmin, että tätä rahaa tullaan siirtämään oikea määrä. Valiokunta kiinnittääkin tähän samaan Puolustusvoimien kanssa huomiota [Puhemies koputtaa] ja toteaa tästä painavasti tässä mietinnössä.

Kuten totesin, tässä on myös yksi vastalause.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

18.49 Pia Sillanpää ps: Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa selkeyttää, tehostaa ja järkevöittää neuvolan, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä Puolustusvoimien ennakoterveystarkastusten järjestämistä. Käytännössä tässä esityksessä on kyse siitä, miten suomalaiset lapset, nuoret ja kutsuntaikäiset saavat palveluita oikea-aikaisesti, yhdenvertaisesti ja järkevällä tavalla.

Arvoisa puhemies! Tarkoitus on siirtää terveystarkastusten sääntely lain tasolta asetuksen tasolle. Oppositioista on yritetty maalata tätä muutosta leikkauslaiksi, vaikka todellisuudessa kyse on siitä, että hyvinvointialueille annetaan joustoa ja mahdollisuus kohdentaa olemassa olevat resurssit niille lapsille ja nuorille, jotka niitä todella tarvitsevat.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Hallitus katsoo, että asetuksella säädettävä tarkkuus riittää, ja kuten sosiaali- ja terveysministeriökin on muistuttanut, terveydenhuoltolaissa ei muiltakaan osin säädetä yksittäisten palvelujen sisällöstä tällä tasolla. Muutos ei siis heikennä palveluita vaan antaa niille paremmat toimintamahdollisuudet.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen myötä kutsuntaikäisten ennakoterveystarkastus siirretään osaksi opiskeluterveydenhuollon prosessia. Se tarkoittaa sitä, että koko ikäluokka, myös naiset, saa lääkärin arvion ja samalla Puolustusvoimat saa ajantasaisen tiedon henkilön palveluskelpoisuutta varten. Tässä on suuria etuja ennaltaehkäisevän terveydenhuollon ja maanpuolustuksen näkökulmasta. Samalla hyvinvointialueet välttyvät turhalta päällekkäiseltä työltä ja voivat yhdistää prosesseja järkevästi. Tämä on mielestäni täsmälleen sitä, mitä julkinen hallinto ja erityisesti terveydenhuolto tarvitsevat: enemmän yhteensovitusta ja yksinkertaisia toimintatapoja, vähemmän byrokratiaa ja päällekkäisyyttä.

Arvoisa puhemies! Digitalisaation myötä meillä on mahdollisuus hyödyntää sähköisiä järjestelmiä. Tämä esitys tuo käyttöön uuden sähköisen terveystarkastuksen. Sen avulla arvioidaan, kuka tarvitsee terveystarkastuksen ja milloin. Vaikka vastalauseissa tätä on kauhisteltu, on selvää, että terveystarkastuksella ei tehdä automaattisia päätöksiä terveyteen tai palveluihin liittyen. Sen arvioi aina terveydenhuollon ammattilainen erikseen. THL vastaa lomakkeen tietosisällöstä, ohjeistuksista ja teknisestä toteutuksesta. Kysely parantaa yhdenvertaisuutta ja kohdentaa palvelut niille, jotka myös hyötyvät niistä eniten.

Kiteytettynä tämän esityksen voisi tiivistää siten, että koko ikäluokka, miehet ja naiset, saa terveystarkastuksen. Puolustusvoimat saa paremman ja ajantasaisemman tiedon käyttöönsä. Hyvinvointialueet saavat joustoa ja voivat kohdentaa resurssit sinne, missä on suurin tarve. Päällekkäisyyksiä karsitaan, ja terveystarkastusten määrä pysyy nykyisellä tasolla, mutta aikatauluista ei enää säädetä tarpeettoman kankeasti laissa.

Valiokunta on myös ollut yksimielinen siinä, että jos tulevaisuudessa asetuksella muutetaan terveystarkastusten määrää tai niiden laajuutta, vaikutukset on arvioitava perustuslain edellyttämällä tavalla. Tämä on selvä ohjaus tulevaisuutta varten.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä järkevöitämme palveluita ja vahvistamme nuorten yhdenvertaisuutta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

18.52 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Käsitlemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksen tavoitteena on säätää ennakoterveystarkastuksen järjestäminen opiskeluterveydenhuollossa oppivelvollisuusikäisenä. Prosessien tehostamiseksi ehdotetaan säädettäväksi uudesta sähköisestä terveystarkastuksesta. Myös neuvolaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa ja lasten sekä nuorten suun terveydenhuoltoa koskevia terveydenhuoltolain säännöksiä muutettaisiin siten, että laissa ei enää säädettäisi tarkoista ajankohdista, jolloin terveystarkastukset olisi toteutettava. Terveystarkastusten ajankohdista ja sisällöistä säädettäisiin sen sijaan jatkossa asetuksessa. Luopumalla tarkan ajankohdan ja sisällön säätämisestä voidaan joustavammin ohjata tuotettavien palveluiden sisältöä, toteuttamistapaa sekä ammattilaisten rooleja. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyisi jatkossa Puolustusvoimien ennakoterveystarkastus hyvinvointialueen järjestämänä sinä vuonna, kun opiskelija täyttää 18 vuotta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Näen esityksessä erityisen tärkeänä sen, että esimerkiksi Puolustusvoimat saa reaaliaikaisen tiedon koko ikäluokasta. Tämä koskee sekä miehiä että naisia. Palveluita voidaan kohdentaa niille, jotka niitä eniten tarvitsevat, hyvinvointialueet saavat joustoa, ja resurssit kohdentuvat oikein.

Arvoisa puhemies! Oppositio on jättänyt vastalauseen ja hylkäysesityksen tästä esityksestä. Kuten arvata saattaa, asennoituminen esitykseen on sellainen, että sana ”leikkaus” on pitänyt mainita lyhyessä vastalauseessa peräti kolme kertaa. Oppositio tietää kuitenkin itse sotelait sorvanneena varsin hyvin, että hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos on huomioitava valtionrahoituksen määrässä. Hyvinvointialueiden velvoitteiden väheneminen alentaa täysimääräisesti hyvinvointialueiden rahoituksen tasoa hallituksen esityksessä olevan laskelman mukaisesti, ja Puolustusvoimilta saatavien toimintatulojen väheneminen kasvattaa taas hyvinvointialueiden rahoitusta vuosina 24 ja 25 toteutuneiden korvausten mukaisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

18.54 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Suomalaisten lasten ja nuorten terveystarkastuksissa on aivan varmasti kehittämisen ja myös rationoinnin varaa. Siitä on toki pitkä aika, kun itse toimin terveyskeskuksen johtajana, mutta jo silloin oli havaittavissa, että esimerkiksi yksilöllistä variaatiota olisi tarvittu enemmän. Eli eivät kaikki tarvitse samaa 70:tä minuuttia tai 30:tä tai 45:tä minuuttia. Meillä on perheitä, joissa lapset voivat hyvin ja joissa riittäisi periaatteessa vanhempien kanssa lyhyempi aika käytävään keskusteluun. Tietysti itse sen lapsen tutkimiseen varmasti käytettäisiin sama aika, mutta ennen kaikkea tämä vuorovaikutuksen tarve olisi hyvin enemmän yksilöllistettävä perheiden tarpeiden ja vaikkapa myös koulutustason ja terveystietämyksen mukaan.

Ennen kouluikää suomalainen lapsi tarkastetaan niin sanotusti 15 kertaa. Siitä neljä on lääkärintarkastusta, ja muut ovat terveydenhoitajien tarkastuksia. Siinä yhteydessä myös rokotetaan. Sitten, kun lapsi menee kouluun, hänellä on kerran vuodessa vuositarkastus. Lääkäri tekee sen ensimmäisellä, viidennellä ja yhdeksännellä luokalla, muina vuosina terveydenhoitaja, ja nyt käytännössä tässä esimerkissä puhumme enemmän toisen asteen opiskelijoiden eli ammattikouluissa tai lukioissa olevien opiskeluikäisten terveystarkastuksista. Eli tässä on rationoinnin varaa.

Mutta, aivan niin kuin tässä jo vähän ennakoitiin hallituspuolueiden taholta, me kritisoimme sitä, että tämä johtaa käytännössä hyvinvointialueiden yleiskatteellisen rahoituksen leikkaamiseen: ensi vuonna kaksi ja puoli miljoonaa, 7,5 miljoonaa lisää vuonna 2027, niin että yhteensä tämä leikkaus on pyöristettynä kymmenen miljoonaa.

No nyt, kun sanottiin, että eikö meidän pitäisi tietää tämän rahoituslain viime kaudella sääätäneinä tahoina, että toiminnan muutokset johtavat joko lisärahoitukseen tai rahoituksen vähentämiseen, niin tämän voisi tehdä myös sillä tavalla, että emme vähentäisi hyvinvointialueiden rahoitusta. Tekisimme yleistä väljennystä niin, että hyvinvointialueet voisivat väljentää jossain määrin tarpeen mukaan, ilman, että me nyt laki- tai sitten edes asetustasolla säädämme yksityiskohtaisesti, hyvin tarkasti, näistä, ja laskemme siitä sitten ulos tulevaksi tietyn määrän miljoonia, jotka käytännössä ovat näitä säästöjä. Varsinkin tämän lakiesityksen taloudellisissa vaikutuksissa oli viiden minuutin tarkkuudella tehty kertolasakuja, jotka sitten päätyvät juuri näihin lukuihin, joita täällä on esitetty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Eli meidän vastalause on pitkälti rakennettu sen pohjalta, että emme hyväksy tätä leikkausta hyvinvointialueiden yleiskatteelliseen rahoitukseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

18.57 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Meillä on ehkä edustaja Lindénin kanssa erilainen suhtautuminen hyvinvointialueitten kapasiteettiin ja selviämiskykyyn. Te puhutte ehkä siitä, että hyvinvointialueiden suoriutuminen on kiinni siitä, kuinka paljon sinne laitetaan rahaa. Minä itse näkisin enemmän, mitä sillä rahalla tehdään. Minä olen hyvin samaa mieltä edustaja Lindénin kanssa siitä, että meillä on varmasti lasten ja nuorten terveystarkastuksissa tehostamisen varaa, tarkastamisen varaa, ja tässä itse asiassa pyritään juuri siihen. Minä tervehdin oikein ilolla kaikkia niitä esityksiä, millä me pyritään meidän resurssit kohdistamaan mahdollisimman hyvin sinne, missä niitä tarvitaan, mahdollisimman oikea-aikaisesti, mahdollisimman vaikuttavasti. Tässä esityksessä on nimenomaan tehty sitä näillä tietyillä toimilla, missä yhdistetään terveystarkastuksia, annetaan liikkumavaraa alueelle ja siirretään sinne asetukseen enemmän lainsäädännöstä tätä joustovaraa.

Tässä on tietty yhtymäkohta. Tänään puhuttiin lähete keskustelussa talousarviosta, jossa viitattiin omalääkärimalliin, missä on itse asiassa täysin sama efekti nähtävissä. Me pyritään nyt viimeinkin pureutumaan sinne terveydenhuollon sisältöihin ja miettimään, mitä me tehdään siellä rakenteitten, hallinnon sisällä, mitä nyt on tässä muutama vuosi aivan oikein hinkattu, mutta ne rupeavat olemaan valmiita. Minä todella olen iloinen siitä, että me hiljalleen ruvetaan siirtymään sinne sisältöjen pariin ja pyritään siihen, että ne rahat, mitä me ikinä sinne hyvinvointialueille laitetaankin, pystyttäisiin käyttämään mahdollisimman tehokkaasti, ne riittäisivät mahdollisimman pitkään ja mahdollisimman hyvään hoitoon ja vaikuttavaan hoitoon. Tämä esitys on yksi siinä työssä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

18.59 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Muutama näkemys tässä vielä tähän asiakokhtaan nimenomaan siksi, miksi me emme olleet kovin innostuneita tästä esityksestä loppumetreillä.

Ensinnäkin tässähän on taustalla se, että hallituspuolueet ovat, aivan oikein, katsoneet yhteiskunnassa tehtäviä, jotka ovat osoittautuneet ajan myötä tarpeettomiksi, ja pohtineet, onko tehtäviä, joista voitaisiin vähentää julkista rahoitusta ja täten sitten ikään kuin tätä tehtävää leikata pois keinovalikoimasta. On selvää, että varmasti tällaisia tehtäviä on, ja on aika ajoin hyvä käydä läpi näitä.

Tässä tapauksessa on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle myöskin näitä tehtävien vähennyksiä. Alun perinhan tämä tehtävienvähennyspaketti oli siis kyllä niin hirvittävä, että täytyy onnitella hallituspuolueita siitä, että tähän on tultu. Tämähän oli todella kovanlainen esitys. Alun perin oli monenlaisia esityksiä siitä, miten terveystarkastuksia esimerkiksi koululaisten, neuvolassa käyvien lasten ja myöskin toisen asteen opiskelijoiden osalta muutettaisiin. Ainakin hoitoala on pitänyt suurena saavutuksena sitä, että tässä nyt tosiasiasa pidettäisiin kuitenkin siitä kiinni, että jatkossakin me laitettaisiin painoarvoa siihen, että lapsilla ja nuorilla olisi mahdollisuus käydä terveystarkastuksessa, saada siis edes jonkinlainen kosketuspinta sellaiseen aikuiseen, jolla olisi mahdollisuus auttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

Miksi tämä on niin tärkeää? Siksi, että kun me katsotaan tilastojen valossa sitä, missä kunnossa meidän lapset ja nuoret ovat, niin joka viidenneksellä on jo diagnoosi, mielenterveyteen liittyviä haasteita, ja jopa neljänneksellä alkaa olemaan haasteita tässä asiassa. On äärettömän iso kysymys se, että me annamme uskottavasti mahdollisuuden siihen, että lapsilla ja nuorilla on edes tämä yksittäinen käynti silloin tällöin mahdollista saada toteutumaan.

Haasteeksi on koitunut viime vuosien aikana se, että meillä ei ole riittävästi resursseja näitä lapsia ja nuoria auttaa. Me tiedämme jo nyt, että esimerkiksi näiden mielenterveysongelmien hoitamisessa meillä on liian vähän resursseja kouluterveydenhuollossa tähän puuttua. Viime kaudella tehtiin todella hyvää sisältöuudistusta siinä, millä tavalla lasten ja nuorten auttamiseksi voitaisiin paljon kattavammin tätä palvelua järjestää.

Nyt tässä kuitenkin meitä tosiasiaassa kismittää se, että lähtökohdaksi otettiin se, että säästöjä pitää löytää, ja on erikoista se, että täällä ei voi edes puhua asioista oikeilla nimillä. Tässä nimenomaan jopa valiokunnan mietinnössä lukee, mitä tässä ollaan tekemässä. Tässä siis käytännössä tätä tarkasteluväliä lykätään, ja sen takia tätä säästöä on tulossa. No, säästö on toki minimaalinen suhteessa sosiaali- ja terveydenhuollon pääluokan kokoon, mutta on sanottava, että sen lisäksi on pohdittava myös sitä, toteutuuko toisen asteen osalta riittävä mahdollisuus tällaiseen palveluun jatkossa.

Tähän liittyy sitten se, että jo pidempäänkin on käyty keskustelua siitä, olisiko järkevää näiden kahden eri kutsuntasatsin sijasta yhdistää toinen näistä kutsuntakerroista toisen asteen terveystarkastusten kanssa yhteen. Me emme vastusta tätä toiminnallista muutosta. Aikoinaanhan hyvin paljon hoidettiin yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollossa Puolustusvoimille kuuluvia tehtäviä. Kukaan ei siis vastusta sitäkään, että Puolustusvoimilla ei tarvitsisi olla kuin yhdet kutsunnat, ja tässä siinäkin halutaan kuitenkin resurssi säilyttää. Meidän ryhmän näkökulmasta oli tärkeätä, että tällainen toiminnallisuus tässä on järkevää, mutta haasteeksi tulee se, mikä on hirvittävän hyvin kuvattu tässä mietinnössä, että meillä ei tosiasiaassa enää jää tarpeeksi aikaa näiden lasten ja nuorten palveluihin.

Eli tässä tapauksessa tämä laskelma, josta nyt puhutaan — kun opiskelijaterveydenhuollon terveystarkastusten kustannuksia käydään kaiken kaikkiaan läpi — sisältyy siis sillä tavalla tähän olettamuksena, että käytettäisiin sähköiseen terveystarkastukseen hallinnollisesti viisi minuuttia terveydenhuoltajan aikaa. No, varmasti sellaisissa tapauksissa, kun ei ole yhtään rastia väärässä kohtaa, homma käykin viidessä minuutissa, mutta asiantuntijakuulemisissa on ihmetelty, että jos tästä yritetään saada seulottua niitä ihmisiä, jotka tarvitsivat enemmän apua siihen tarveharkintaiseen — toisen asteen viimeinen terveystarkastus — muuttuu tarveharkintaiseksi yli 18-vuotiaille — niin miten ihmeessä viidessä minuutissa pystyy käymään sen monimutkaisen kyselyn läpi niin, että se tarveharkinta ja sitten tämän ihmisen kutsuminen terveystarkastukseen onnistuvat tuossa ajassa.

Lisäksi tässä oletetaan, että kaikista opiskelijoista 30 prosenttia tarvitsisi 75 minuuttia ensimmäisenä opiskeluvuotenaan ja kymmenen prosenttia vielä 20 minuutin lisäkäynnin lääkärillä. Tässä ajateltaisiin, että tämä laajennettu terveystarkastus oppivelvollisille tarkoittaisi sitä, että toisena opiskeluvuotena 45 minuuttia tarvittaisiin tarkastukseen terveydenhoitajalle ja muilla oppivelvollisuusikäisillä 75 minuuttia. Tässä ajatellaan, että kaikki oppivelvollisuusikäiset kävisivät toisena opiskeluvuotenaan 30 minuutin laajennetussa terveystarkastuksessa, johon sisältyisi — siis huom., johon sisältyisi — jo palveluskelpoisuuden arviointi. Eli käytännössä 15 minuuttia jäisi näin lääkärin kanssa tätä tarkastusaikaa. On siis jo harvinaista, että se lääkärijohtoisesti tehdään. Siksi moni asiantuntija epäileekin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

sitä, että tämä tarkoittaa käytännössä leikkausta lasten ja nuorten terveystarkastuksiin ja kohtaamisiin sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kyllä tätä nyt sillä nimellä joudutaan kutsumaan, koska nimenomaan valiokunnassa tätä käsiteltiin myös siitä näkökulmasta, että tätä palvelua enää ei saa saman verran kuin on ennen saanut.

No, mitä tulee sitten Puolustusvoimien tehtäväsiirtoon, niin Puolustusvoimathan on ollut tällainen maksaja tässä käytännössä ja tätä kautta nyt sitten Puolustusvoimien toimintamenoista siirtyisi pois laskennallinen määrällinen rahoitus, 4,99 miljoonaa. Nyt on sitten käyty sitä keskustelua, onko tämä uusi raha riittävä, joka sitten hyvinvointialueille siirretään. Tässä tapauksessa, toisin kuin äsken täällä edustaja Rintamäki mainitsi, tässä käy niin, että se raha ei ole riittävä.

Sen takia valiokunta toteaa itsekkin [Puhemies koputtaa] yhtyen puolustusvaliokunnan näkemykseen, että tämä raha on jäämässä nyt liian pieneksi, ja sitä kautta epäilemme, että on vaikea perua tätä leikkausta enää sitten, kun ollaan vuosien päässä. Siksi tässä vaiheessa olemme jättäneet tästä vastalauseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.07 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Minusta on mielekästä tässä yhteydessä käydä keskustelua koko rahoituksen periaatteesta, koska tässä nyt kajotaan rahoitukseen sillä logiikalla, joka kieltämättä on nyt siellä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituslaissa. Otan nyt ihan muutaman käytännön esimerkin.

Olen laskenut ja esitinkin sen eräällä kyselytunnilla tässä taannoin, että meillä on nyt tehty sellaiset 18 kappaletta tällaisia toimintojen muutoksia, joiden seurauksena yhteensä on noin 650 miljoonalla vähennetty tehtäväkohtaisesti tätä hyvinvointialueiden yleiskatteellista rahoitusta. Siellä on muutamia isompia eriä, mutta tietynlaista, voisiko sanoa, komiikkaa — ehkä se ei ole oikea sana, mutta käytän sitä nyt tässä — tulee kyllä, kun tehdään tällaisia hyvin pieniä leikkauksia. Yksihän oli esimerkiksi se, että kun siirrettiin velvoite tehdä ajokorttiterveystarkastuksia pois hyvinvointialueilta yksityiselle sektorille, niin siitä laskennallisesti katsottiin, että kertyy kolmen miljoonan euron säästö — siis siitä 30 miljardista, mikä hyvinvointialueilla on yhteensä käytettävissä — ja se kolme miljoonaa jyvitetään eri hyvinvointialueille. Ja vielä pienempi oli tämä aika tuore asia, kun käyttämättä jääneitä sakkomaksuja, joista ei ilmoitettu etukäteen, korotettiin ja sillä verukkeella sitten 1,5 miljoonaa otettiin yhteensä kaikilta hyvinvointialueilta. Tämä on kieltämättä seurausta siitä, että rahoituslaissa on sidottu tehtävät ja rahat yhteen.

Mutta nyt ihan kysyn, vaikka meillä ei ole suurta joukkoa täällä paikalla: Tämä on sillä tavalla mielenkiintoinen asia, että kun me teemme muutoksia, lisäyksiä tai vähennyksiä, me toimimme tällä tavalla, mutta ei missään ole kirjoitettu ylös, mitä siitä 31 miljardista sillä 30 miljardilla tehdään. Ei sitä ole lueteltu kattavasti, että siitä nyt käytetään syövän hoitoon 1,5 miljardia, siitä käytetään psykiatriaan tämän verran ja synnytystoimintaan tämän verran. Eli tämä koskee nyt vain ikään kuin sitä muutososuutta tässä. Silloin me säätelemme tätä rahoitusta tällä tavalla.

Se, että puhun tällaisista luvuista kuin 30 miljardia ja 31 miljardia, johtuu siitä, että tämä valtionrahoitus sillä tietyllä momentilla — 28.89 on sen momentin numero — on se 27 miljardia. Mutta hyvinvointialueillahan on tämän lisäksi noin neljän miljardin edestä muita tuloja: asiakasmaksutuloja ja palvelumyyntituloja ja muita tuloja. Ja siitä tulee se, että niiden menot yhteensä ovat 31 miljardia. Me säädämme niitä muutostilanteessa yhden tai viiden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

tai 150 miljoonan euron tarkkuudella, mutta todellisuudessa ei ole olemassa luetteloa siitä, mitä 31 miljardilla tehdään. Tämä on semmoinen asia, mikä kieltämättä minua itseäni askarruttaa. Myönnän sen suoraan. Usein on puhuttu siitä, että pitäisi jollakin tavalla eksaktimmin määritellä se palvelulupaus, mihin suomalaiset ovat oikeutetut, kun me käytämme tällaisen määrän rahaa julkiseen terveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin, ja sitten meillä olisi jonkunlainen yksityiskohtainen käsitys tästä.

Kun olen verrannut budjetin eri pääluokkia, niin meillä esimerkiksi opetushallinnossa on hyvinkin tarkkaa, siellä on momenteja paljon, paljon enemmän, ja sitten meillä on paljon suurempi luku, niin kuin tunnettua on, että meillä on se yksi valtavan suuri momentti, se 27 miljardia, joka on melko tasan 30 prosenttia koko valtion budjetista. Sitten kerran laskin sieltä nämä momentit läpi, että meillä on yli 30 momenttia — yhteensä niitä on noin 500 — jotka ovat alle miljoonan euron suuruisia tuolla valtion budjetissa. Tätä sisäistä logiikkaa tässä itse asiassa pyörötän mielessäni.

Nyt tämä liittyy kuitenkin sillä tavalla tähän hyvinvointialueiden kokonaisrahoitustilanteeseen, että kyllähän me tiedämme, että kun sitä yleiskatteellista rahoitusta vähennetään, niin eihän se välttämättä jokaisella hyvinvointialueella tarkoita sitä, että ne tekevät jonkun muutoksen. No, tässä nyt käsiteltävässä tapauksessa näin on, koska hyvin tarkkaan määritellään laki- ja asetustasolla tämä asia, mutta esimerkiksi siinä vaiheessa, kun me leikkasimme 30 miljoonaa euroa pois kaikilta hyvinvointialueilta sillä perusteella, että seitsemällä hyvinvointialueella tehtiin muutoksia sairaaloiden päivystysjärjestelyihin, niin meidän otimme rahaa pois myös niiltä 15 alueelta, joilla ei tehty niitä vastaavia muutoksia. Joku voi sanoa, että ne olivat tehneet niitä itse aikaisemmin tai niitä ei ollut tarve tehdä, koska siellä ei ollutkaan muita sairaaloita kuin yksi keskussairaala.

Eli tämän yleiskatteellisen rahoituksen ja tehtäväkohtaisen rahoituksen välinen suhde on tässä semmoinen, jota vakavasti ottaen kehotan miettimään, koska tämä tuntuu vähän hassulta. Minä väitän, että tämä johtaa ajattelemaan niin, että kun halutaan nyt säästöjä kohdentaa siellä hyvinvointialueilla, niin sitten lähdetään hakemalla hakemaan hyvinkin pieniä, juuri tätä suuruusluokkaa kuin jotkut ajokorttitarkastukset, ja sitten lasketaan niille se kustannusvaikutus ja sitten tehdään tällaisia laskelmia, niin kuin tässäkin yhteydessä on, että viiden minuutin tarkkuudella lasketaan terveydenhoitajan työajan käyttämistä vaikkapa siinä, kun hän katsoo läpi sen sähköisen terveystarkastuksen tuloksia — tällaisia.

Tämä oli enemmän minun nostoni tässä. Me haluaisimme kyllä, että tätä kokonaisuutta kehitettäisiin tässä. Nyt tietysti hyvinvointialueiden rahoitustilanne on muutenkin vaikea, mutta en laajenna keskustelua nyt tällä erää siihen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

19.13 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä aikaisemmin edustaja Rintamäki viittasikin jo siihen, että tässä sitten jyvitetään nämä muutokset, mutta tosiasiaa näinhän ei tapahdu. Tässä valiokunnan mietinnössähän todetaan, että sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa puolustusvaliokunnan tavoin sitä, että kaikki muutoksista aiheutuvat kustannukset on korvattava hyvinvointialueille täysimääräisesti hyvinvointialueiden rahoituksesta annettun lain mukaisesti. Myös Puolustusvoimilta hyvinvointialueiden rahoitukseen siirtyvän määrärahan oikeellisuutta vuosien 24 ja 25 toteutuman perusteella tulee tarkastella huolellisesti. Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi jatkossa hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin riittävän ra-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

hoituksen turvaamiseksi. Me olemme siis kaikki yksimielisiä tästä asiasta, ja tämä huoli tulee siis nyt siitä, että kun Puolustusvoimat luopuu sen tehtävän pyörittämisestä, että heillä on tämä ennakkotarkastusten järjestäminen kutsunnan osalta, niin tämä on käytännössä arvioitu nyt vuosien 24 ja 25 perusteella niin, että Puolustusvoimat olisi käyttänyt tähän 4,99 miljoonaa euroa. Koska kuitenkin tässä siirretään todelliset menot, ei siis laskennallisia vaan todelliset menot, niin tässä samassa yhteydessä Puolustusvoimat on epäillyt, että tässä ei siirretä riittävästi rahaa tämän palvelun suorittamiseen siinä laajuudessa kuin me olemme tässä tarkoittaneet. Sen takia tätä ruvettiin sitten selvittämään valiokunnassa, pitääkö tämä huoli siis paikkansa vai ei. Tämä johtaa nyt sitten siihen, että Puolustusvoimilta saadun selvityksen mukaan vuonna 24 se toteutuma oli 2,9 miljoonaa euroa. No, jokainen miettii sitten, että siinä on kahden miljoonan heitto ja että voidaanko mennä tällä.

No, toteutumasta vain pitää maksaa. Se on aivan selvää, että meillä täytyy rahoituksen olla tarveperustaista ja myöskin varmistetaan, että se rahoitus menee nimenomaan sitten juuri niihin, mistä laskujakin on syntynyt. Tässä tapauksessa haasteeksi tuli se, että koko ikäluokka ei osallistu tietenkään, naisten osalta, kutsuntoihin, koska se on vapaaehtoista. Tässä esityksessä, mikä nyt meni läpi, kaikki naiset lähtökohtaisesti osallistuisivat, elleivät he sano, että he eivät tule mukaan. Se oli siis ajatuksena, että kaikki menisivät, ja tätä ei ole laskettu näihin hintoihin lainkaan mukaan. Tämä on meidän huolestamme täällä. Yksimielisesti tällaisella lausunnolla oltiin liikkeellä.

Sen takia tässä esityksessä myöskin on nyt luvattu, että nämä rahat käydään läpi, ja siitä me ollaan laitettu tänne oma maininta. Eli kun asiantuntijat ovat olleet huolissaan siitä, että nämä kustannussäästöt eivät hyvity hyvinvointialueille riittäväällä tavalla, niin että nämä säästöt voivat olla ylimitoitettuja, niin tässä tapauksessa me todetaan, [Puhemies koputtaa] kuten tässäkin todetaan, että puolustusvaliokunta toteaa, että ennakkotarkastus koskee koko ikäluokkaa mutta rahaa tulee vain niiden vuonna 24 tarkastettujen kulujen osalta. [Puhemies koputtaa] Näin on sitten päädytty siihen, että ne rahat käydään läpi ja tarkastetaan jatkossa tulevilla kehyksissä, että ne riittävät, mutta me annetaan tässä nyt sitoumus asiaan, josta ei ole varmuutta. — Tulen sinne sitten. [Puhemies: Olkaa hyvä. — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Jotta me voidaan varmistaa, että tämä rahoituspohja on saletissa... Tässä tuntuu nyt käyvän epäselväksi se, miten se rahoituspohja varmistetaan. Tässä on nyt luvattu, että esityksen mukaan nämä taloudelliset vaikutukset täsmentyvät vuosien 24 ja 25 toteuman perusteella, ja tämän myötä se arvio hyvinvointialueille Puolustusvoimilta siirtyvän määrärahan tason suuruudesta tulee todennäköisesti tarkentumaan alaspäin. Tähän kuitenkin tulee liittymään epävarmuuksia. Puolustusministeriö tulee esittämään määrärahan siirtoon liittyvät ehdotukset vuosien 2027—2030 kehysehdotuksen ja vuoden 27 talousarvioehdotuksen yhteydessä. Eli he arvioivat jatkossa 13 vuotta eteenpäin vuodesta 27 ja päätyvät esittämään jotain määrärahaa, ja sillä mennään. Kyllähän se nyt on selvä, että täältä puuttuu jatkossa rahaa, ja sen takiahan valiokunta laittoi tämän klausuulin tähän perään yksimielisesti, että näitä rahoja ei vohkittaisi, niin että sitä rahoitusta olisi riittävästi tämä terveystarkastus järjestää.

Toinen huolestamme, arvoisa puhemies, on nyt se, että tässähän yhdistetään sekä kutsuntojen ykköstarkastus että toisen asteen melkein ainokaiseksi jäävä tarkastus, ja ongelmaksi tuli se, että molemmille olisi nyt niin sanotusti laskennallisesti 15 minuuttia lääkäarinaikaa. Puolustusvoimien osalta 15 minuuttia näyttää asiantuntijalausuntojen perusteella siltä, että se on ollut suurin piirtein sitä luokkaa tälläkin hetkellä, mutta täältä lääkärintarkastuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

määrästä on tippunut valtava määrä minuutteja pois, ja nyt se on tässä esityksessä 15 minuuttia. Se haaste on se, että kun siinä kutsunnoissa tarkastetaan tiettyjä asioita ja siihen kuulu se 15 minuuttia, jota he ovat tehneet siellä jo nyt, niin mitä sitten voidaan uhrata monista muista asioista, jotta käy niin, että se lääkäri ehtii tarkastaa myös muita kuin kutsuntoja varten tarkastettavia asioita? Me epäilemme, että tämä valiokunnan saama kritiikki ei ole täysin perustetonta, ja pelkona tässä nyt on se, että me leikkaamme lapsilta ja nuorilta tosi pienen miljoonamäärän tilanteessa, jossa nämä voivat niin hyvin huonosti. Sen takia on olennaista, että täällä voidaan käydä myös keskustelua siitä, mitä tuli niin sanotusti tehtyä.

Tämä esitys olisi siis kannatettava sen osalta, että nämä kutsunnat ja toisen asteen terveystarkastus yhdistetään, vaikka se voi jäädä jollakin nuorella ainokaiseksi, mutta me haluamme, että sitten myöskin ne minuuttimäärät pysyvät. Sellainen lapsilta leikkaaminen ikään kuin tehtävien tarkistuksena on tosi tyhmää, kun nämä lapset ja nuoret ovat toisella asteella semmoisessa kunnossa, että he varmaan tarvitsisivat sen ajan, joka heille on koko kouluaikana määrätty, eikä sekään kovin kummoinen ole. Tässä oli alun perin iso riski, että tulee valtavasti terveystarkastuksien poisjääntiä, ja niistä kun ala riiteli aika vahvasti, loppuviimeksi nyt on pystytty pitämään kuitenkin se palvelulupaus, että tätä aikaa on. Siinä, miten se rationaalisimmin järjestetään, olemme samassa veneessä mukana, että on järkevää käydä keskustelua siitä, että myöskin uudistuksia pitää tehdä lasten tarpeisiin nähden, ja se on tässä mukana. [Puhemies koputtaa] Ja viimeisenä on tämä raha-asia, jonka jo kävin tuossa alussa tätä puheenvuoroa läpi, [Puhemies koputtaa] että rahaa pitää siirtää se määrä, mikä oli todellisia kuluja, eikä laskennallinen, ja nyt voi käydä päinvastoin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

19.21 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ehkä ihan aavistuksen menee otsikon ohi, mutta jos sallitte, niin sinänsä ansiokasta edustaja Lindénin puheenvuoroa haluaisin hieman kommentoida:

Ensinnäkin olen täysin samaa mieltä kuin edustaja, että on tietynlainen ongelma kyllä, jos me tehdään pistemäisiä toimia, jotka vaikuttavat vain tietyille hyvinvointialueille, ja tämä rahoitusjärjestelmä kohtelee sitten kaikkia ikään kuin yhtenä kokonaisuutena. Se on semmoinen ongelma, mikä varmaan jollakin aikajänteellä pitää pystyä korjaamaan liittyen tähän rahoituslakiin.

Sitten ainakin rivien välistä ymmärsin, että te jollakin lailla vähän ehkä kritisointe tätä tapaa, että ykkösmiljoonia tai kymmeniä miljoonia siirrellään tavallaan liittyen tällaisiin tehtävän siirtoihin tai vaihdoksiin, mitkä ovat hyvin pieniä, mutta se on todellakin se, mikä nyt on tällä hetkellä kirjoitettu sinne rahoituslakiin.

Te itse asiassa aivan oikein sanoitte, että laki ei määritä niille 30—31 miljardille kohdetta, ei terveyskeskuksia, ei syövänhoitoa eikä muuta, mutta toivoisin silloin, että se ymmärrettäisiin tässä salikeskustelussa, koska te olette itse kyselytunnilla kysyneet kysymyksen, että minkä takia hallitus leikkasi terveyskeskuksilta 125 miljoonaa euroa. Sellaista hallitus ei voi tehdä, vaikka haluaisi tehdä, koska se menee nimenomaan sieltä yleiskatteisesta rahoituksesta. Ymmärrän tämän poliittisen klangin tässä keskustelussa, mutta se ei tätä sisältokeustelua johda mihinkään, koska me kaikki tiedetään, että 125 miljoonaa euroa ei mene terveyskeskuksilta, koska sinne terveyskeskuksille ei ole osoitettu mitään, vaan se menee sieltä yleiskatteisesta rahoituksesta. Sen takia mekin haluamme puhua siitä, että vii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

me vuonna 26 miljardia, tänä vuonna 27,1 miljardia, ja sitten siirtyä aidosti keskustelemaan siitä, mitä niillä rahoilla tehdään siellä järjestelmän sisällä. Olen samaa mieltä teidän kanssa, että on turhauttavaa laskea niitä 5,2-miljoonaisia johonkin tiettyyn tehtävään liittyen, mutta kun ne eivät liity varsinaisesti siihen tehtävään, vaan ne liittyvät siihen rahoituslakiin, niin yritettäisiin nyt porukalla keksiä, miten tämä järjestelmä saadaan toimimaan niin, että niitä sisältöjä pystytään mahdollisimman paljon tuottamaan sillä yleiskatteisella rahalla, mikä se ikinä minäkin vuonna on. Mutta puhutaan silloin oikeista asioista, kun me kaikki tiedetään kuitenkin, miten tämä menee. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

19.24 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Kyllä sitä toivoisi, että niin puhuttaisiin, mutta itsekin kun tässä olen katsonut tätä elämää 19. vuotta, en ole ihan varma, tietääkö edes osa, mistä puhutaan, puhumattakaan siitä, puhuvatko he sitten yksityiskohtaisesti oikein. Pitää muistaa, että sama esimerkki, joka ihan oivallisesti tässä nostettiin esiin tästä, että nyt leikataan terveystakesuksilta tai nyt leikataan yöpäävystyksistä, on vice versa. Siis siinä leikataan yöpäävystyksistä, mutta se on se yleiskatteellinen laskennallinen osuus, mistä puhutaan. Siinä missä edustaja Väyrynen toivoi, että oppositio lakkaisi mainitsemasta, että leikataan juuri siitä, niin kaikki nämä hallituksen esitykset lähtevät siitä, että juuri siitä leikataan. Ja kaikkein hulluinta tässä on vielä se, että niin kuin edustaja Lindén tässä ansiokkaasti kävi läpi hallituksen leikkauslakeja, siis lähes parikymmentä leikkauslakia, niin niissä on erittäin huolellisesti tutkittu euromääräisesti, kuinka paljon se muutos on.

Äsken kun tuolla kävin esittelemässä tätä ensimmäisessä puheenvuorossa, totesin, että tämä lasten terveystarkastusten muuttaminen kolmen vuoden sijasta neljään vuoteen maksaa siis 0,22 miljoonaa säästöä. Hei, ihan oikeasti, aivan oikeaa kritiikkiä on teillä molemmilla siitä, missä tämä fokus on, mutta kyllä me puhumme myöskin näissä hallituksen esityksissä kertomalla, kuinka monta henkilötyövuotta on vähennetty. Kun siinäkin sanotaan, että ei täällä hallitus ole vähentänyt mitään henkilötyövuosia, niin minun pitäisi samalla tavalla sanoa teille, että olettehan te: joka ainoassa esityksessä lukee, kuinka monta ihmistä vähennetään. Ne ovat kaikki henkilökunnan vähennyslakeja. Jokaisessa vaikutukset on arvioitu, onko se, kuulkaa, kaksi ihmistä, kymmenen vai onko se 50 vai 500. Ne kaikki lukevat siellä. Tämä on minusta se meidän hankaluus.

Mitä tulee tähän toiseen pointtiin, mikä minusta edustaja Lindénillä oli se kaikkein arvokkain pointti, että me käsitellään nyt tätä hyvinvointialueiden rahoitusta niin, että se on yleiskatteellista ja se ei tietenkään ole sitä vanhaa korvamerkittyä, jota me aina silloin tällöin haikailemme takaisin: Minä elän oikeastaan kahden maailman puristuksessa. Olisi hienoa elää menneessä, mutta kyllä tämä elo vaatii sitä, että on pakko olla liikkeellä 2020-luvulla, vaikei millään mieli tekisi. Se johtuu siis siitä, että jos nämä olisivat korvamerkittyjä, niin olisi aina hienoa valvoa, että kuulkaas, nyt ne 200 000 menivät oikeaan paikkaan. Mutta kun koulutoimen tai jonkun työllisyyden hoidonkin osalta kaikki on yleiskatteellista, niin meidän täällä sitten nillitetään, että on se kamalaa, että tämä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus on yleiskatteellista. Sellaista kuulkaa, kansanedustajatoverit, se on ollut miesmuistiin. Semmoiset ajat ovat ohi, että kaikki oli korvamerkittyä, ja siihen ei varmaan koskaan ole enää paluuta. Se on ongelmallista, että se kustannuksenjaon tarkastus, mikä me tehdään, ei ole samanlaista kuin kuntapuolella, että se tulee kuin manulle illallinen. Täällähän riidellään nyt siitä, onko se kustannuksenjaon tarkastus rehti ja reilu peli,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

että laskennallinen rahoitus hyvitetään sitten myöhemmin niin, että katsotaan, miten meni kustannuksissa, ja ne hyvitetään eurolleen. Nythän on niin, että hallitus ensi töikseen muutti rahoituslakia niin, että 80 prosenttia vain hyvitetään. Niin että kyllä tämä meno on niin hullua ollut, ja me ollaan niin kaukana noista aivan erinomaisista puheista, joita Väyrynen ja Lindén käyttivät. [Puhemies koputtaa] — Tässä nyt vain joitakin arvioita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.27 Aki Lindén sd: Arvoisa herra puhemies! Tämä on ihan tärkeitä ja mielenkiintoista keskustelua, ja jaan pitkälti näitä näkemyksiä, mitä täällä on esitetty, mutta sanon nyt sillä tavalla tässä edustaja Väyrykselle, että meidän teemme molemmat tätä samaa. Eli kun nykyinen hallitus laittaa 15 miljoonaa euroa nuorten terapiatakuuseen, niin hallitus ilmoittaa, että nyt me laitoimme terapiatakuuseen 15 miljoonaa, tai niin kuin tänään on listalla omaishoito, laitetaan 15 miljoonaa omaishoitoon. Sekin raha menee sinne yleiskatteelliseen rahoitukseen. Pirkanmaan hyvinvointialue suurena saa siitä 1,5 miljoonaa, Satakunnan hyvinvointialue saa siitä 750 000 euroa, ja sitten käyttävät sen omaishoitoon, jos käyttävät. Mutta onhan meillä keino ohjata sitä sinne, ja siinäkin laissa on se, että nostetaan sitä vähimmäisrahaa, joka on lakisääteinen, niin että siellä, missä se vielä on alhaisempi, on silloin pakko laittaa sinne rahaa. Sanoinkin valiokunnassa, että entäs semmoisilla alueilla, joilla se alaraja on jo saavutettu. Siellä ei välttämättä tästä alueen saamasta vaikkapa yhdestä miljoonasta eurosta tarvitse yhtään euroa laittaa siihen omaishoidon tukeen, koska ainoa, mitä se sama laki säätelee omaishoidosta, on se vähimmäissumma.

Ihan samalla tavalla edelleenkin puolustan sitä, että me voimme myös näin keskustella, koska silloin kun hoitotakuusta leikattiin se 126 miljoonaa, muutettiin sitä lainkohtaa, jolla hyvinvointialueet oli ikään kuin pakotettu ohjaamaan sinne annettu yleiskatteellinen raha terveyskeskustoimintaan. Kun oli säädetty, että viikossa pitää päästä terveyskeskuslääkärille, ja oli laskettu, että se vaatii 550 lääkäriä ja 550 hoitajaa lisää, niin silloin ikään kuin sillä tavalla ohjattiin. Se ei ollut korvamerkittyä, mutta lain velvoitteella ohjattiin. Näinhän tämä toimii, ja käytämme sitä molemmat tässä kieltämättä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.30 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tämä meni niin mielenkiintoiselle alueelle, kun puhuttiin hyvinvointialueitten rahoituksesta ja muusta, että on pakko vähän osallistua tähän keskusteluun sen vuoksi, että koko ajan kuulee täällä, kuinka pielessä se on, mutta jos katsotaan oikeasti isossa kuvassa tämä hyvinvointialueitten rahoitus, jossa tarveperustaisesti jaetaan eri puolille Suomea näitä rahoja, niin noin 80 prosenttia menee sillä pohjalla ja eroja syntyy siitä. Kun joku pääkaupunkiseutu tai Helsinki saa 4 000 euroa per asukas ja Kainuu tai Lappi saa 6 000 euroa per asukas, se vain kertoo siitä, että kyllä siellä aika paljon otetaan tätä alueellista tilannetta huomioon, minkä ikäistä porukka on, mitkä ovat sosioekonomiset asemat ja kaikkea muuta. Kyllähän tämä perusviritys tässä isossa jaossa on ihan kohdallaan, ja sitten on tämä jälkikäteisrahoitus, jolla sitten paikataan niitä, jos ei ole pystytty arvioimaan kunnolla.

Mutta tarvitseehan tämä järjestelmä totta kai viilaamista. Tämä ei ole valmis. Tämä on se lähtökohta, että meidän pitää niin opposition kuin hallituksenkin ymmärtää, että tätä vain pitää viilata ja valmis järjestelmä se ei ollut. Sitten tähän vielä tulee kaikki se osa, mil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

lä katetaan siellä hyvinvointialueilla asiakasmaksujen kautta tai muille myytävillä palveluilla niitä asioita. Eli tämä koko paketti pitää puhua auki, ja siinä mielessä, miten niitä tehdään.

Sitten kun katsotaan tätä, että kun se on järjestämisvastuussa, niin se ostaa aika paljon palveluja ulkopuolelta, eli melkein puolet näistä, mitä hyvinvointialueille rahaa menee, menee siihen, että ostetaan eri tahoilta palveluja. Siinä mielessä se vaikuttaa myöskin kansantaloudellisesti aika isosti, kuinka koko terveyssektorilla ja sosiaalisektorilla asiat etenevät.

Eli me ollaan kyllä ison juurisyyn äärellä tässä, kun 30 prosenttia budjetista on tämän ympärillä ja valtavasti myöskin työvoimaa, ja me heilutellaan tavallaan yhtä osaa tästä suomalaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta. Toivoisin, että me päästäisiin tällaiseen keskusteluun myös muuna aikana, kun me heitellään, tuliko viisi miljoonaa sinne tai kymmenen miljoonaa tuonne, kun luku on 30 000 miljoonaa. Sitten ymmärtää nämä suuruusluokat, mistä aina välillä puhutaan. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

19.32 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu viriää tietenkin siitä, annetaanko tämän esityksen mukaisesti ensin se laskennallinen osuus oikein, että se on uskottava, ja sitten varmistetaan, että tosiasiallisesti ne rahat ovat käytettävissä. Siitä minusta käytiin hyvää keskustelua, miksi tämä on ylipäättään tällainen laskennallinen järjestelmä. No, ikävä pettää teidän odotukset: ei ole ollut sellaista sotetuotantokautta, etteikö juuri näin se ole ollut. Jotkut menevät pöydän alle piiloon, mutta on mahdotonta mennä, koska voin todistaa, että jokaisella tuotantokaudella nykyiset eduskuntapuolueet ovat olleet mukana tällaista yleiskatteellista rahoitusmallia edistämässä. Nämä haasteet ovat kaikki tiedossa.

Esimerkiksi kun lisätään joku uusi tehtävä, niin me annamme juuri siihen tehtävään sen rahoituksen, kuten tässä varmistamme, että tämän esityksen uudet terveystarkastukset tulisivat täysimääräisesti rahoitettua. Mutta samaan aikaan, jos me vähennämme täältä yhdenkin terveystarkastuksen, se on sitten se 0,22 miljoonaa euroa, joka otetaan tästä potista pois. Ja annas ollakaan, jos joku ei käytännössä tällaista palvelua annakaan, niin he ihmettelevät, miksi heiltäkin otetaan pois se siitä yleiskatteellisesta rahoituksesta. Tämä oli näkyvissä käytännössä meidän aikaisemmissakin työn tuloksissa täällä salissa. Moni on kysynyt, että jos joltakin loppuu yöpäivystys, miksi kaikki maksavat siitä, ja joku kysyy, että jos minulta loppuu yöpäivystys, niin miksi minä maksan siitä enemmän kuin mikä sen todellinen vaikutus on, tai joku kysyy, miksi ne, keillä on yöpäivystyksiä, eivät maksa sitä todellista vaikutusta.

Juuri tässä esityksessä meidän huolestui se, että tällaisessa järjestelmässä, johon me ollaan poliittisista syistä tultu näitten vuosien aikana — eikä innovatiivisuutta ole ollut tämän enempää; en ole kuullut yhtään muuta rahoitusmallia esitettävän tosissaan tämän korvamerkityn tai tämän meidän nykyisen mallin tilalle, en missään pöydissä, 19 vuoden aikana — nyt oli tärkeää varmistaa tässä keskustelussa, että me ymmärretään, että tästä palasesta jäi nyt iso osa auki, kun me emme tiedä, tuleeko hyvinvointialueilla jyvitettyä tähän riittävät resurssit. Kun Puolustusvoimilta otettiin se raha pois, jolla he ovat näitä ennakkokutsuntoja aikaisemmin järjestäneet ja jonka he ovat saaneet tässä yleisessä valtion rahanjaossa, kun heillä ei enää sitä vastuuta ole, niin nyt tässä on tietysti huoli, että se Puolustusvoimilta todellisista kustannuksista mennyt summa jyvitetään kuitenkin niin, että siihen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2025 vp

jää se harkinnanvarainen liikkumapinta, kun eri vuosina tämä käyttö on selvästi ollut erilaista, niin että sinne jyvitetäisiin riittävä rahoitus.

Minusta on kyllä hienoa sanoa Puolustusvoimien kunniaksi, että he halusivat olla varmistamassa, että tämä rahoitus siirrettäisiin riittävällä tavalla, ja sen takia nyt tässä esitetäänkin, että tämä rahoitus käydään vielä vuonna 27 uudelleen läpi. Täytyy toivoa, että silloinkin on valvovia koiria ja kissoja ja kaikenlaisia yhteiskunnallisia aktivisteja, jotka varmistavat, että se rahoitus siirtyy oikealla tavalla. Nyt me annettiin tähän vapaan kädet, ja sitä me pelkäsimme tässä, ja tässä on sen takia jätetty vastalause.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 118/2025 vp sisältyvien 1.—5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.